

DATA ETHICS DECISION AID

DATAAN LIITTYVÄT KYSYMYKSET

ALGORITMIT 1

Minkä keskustelupolun teemojen ajattelette olevan projektinne kannalta olennaisia? Lisäksi miettiikää, mitkä teemat voidaan mahdollisesti ohittaa työpajassa.

Mitä ongelmia tai huolenaiheita projektiin saattaa liittyä?

Mitä hyötyä projektilla tavoitellaan?

Keneen tai millaisiin ryhmiin projekti saattaa vaikuttaa?

Millaista dataa projektissa aiotaan käyttää? Kirjoittakaa lyhyt kuvaus datan sisällöstä.

Mitä mahdollisia toimenpiteitä projektin tuotosten pohjalta on tarkoitus tehdä?

Mistä projektissa on kyse ja mikä on sen tavoite?

Projektin vastuulliset toimijat

Projektin nimi, päivämäärä

ARVOT

Mitkä arvot ja periaatteet ovat sinulle henkilökohtaisesti tärkeitä? Entä, mitkä arvot ovat tärkeitä organisaatioillesi? Ovatko alussa kirjoittamanne arvot edustettuina kirjaamissanne vastauksissa?

Kirjatkaa ylös muistilapuille millaisia **positiivisia tai negatiivisia vaikutuksia eri teemoilla on tärkeiden arvojen toteutumiseen** ja kiinnittäkää muistilaput näiden teemojen kohdille.

KYSYMYKSET

Käykää läpi jokainen kysymys ja vastatkaa niihin muistilappuja käyttäen. Kaikkiin kysymyksiin ei ole välttämättä mahdollista vastata heti. Kirjatkaa tällaiset kysymykset ranskalaisiin viivoiin tehtävistä, jotta voitte palata niihin myöhemmin.

Ennen kysymysten läpikäyntiä miettiäkää, minkä arvojen toivoisitte henkilökohtaisesti toteutuvan projektissa? Entä, mitä arvoja organisaationne edustaa? Pitäkää nämä arvot mielessänne vastatessanne kysymyksiin. Arvoja käsitellään tarkemmin vielä keskustelupolun viimeisissä kohdassa.

JOHDANTO

Valitkaa ryhmällemme kirjuri. Voitte käyttää DEDA-käsikirjaa keskustelupolun kysymyksiin vastaamisen tukena. Käsikirja sisältää lisätietoa kysymyksistä ja keskeisimmistä etiikan suuntauksista.

ALOITUS

Konseptit:
Mirko Schäfer
Aline Franke
Iris Muis

Design:
Julia Straatman (V3.1, suunnitelmien versio)
Majken Kjølgeman (V2.0, V3.0, V3.1)
Sammy Hermetik (V1.0)

Suomenkielinen käännös:
Hanna Myllyniemi

Keskustelupolun ja käsikirjan koostaa DEDA (Data Ethics Decision Aid) -sovelletty ja etnistä lähtöinen työkalu Data Schoolin ja DEDA:n käyttöä tukeva ohjelma. DEDA on suunnitelmien versio on käännetty osana Strategian tutkimuksen neuvoston ja tutkimus RETHA-käytännön yhteistyössä Dig- ja väestötutkimuksen keskuksessa.

© Data School, Utrechtin yliopisto 2022
VEDA versio 3.1
Lokakuu 2022 (Suomenkielinen versio, heinäkuu 2021)

Lähtöä ehdotukset osallistavien
data-school@uu.nl

Tuella englanninkieliset DEDA-päivitykset löydät
<https://deda.dataschool.nl/en/>

Utrechtin yliopisto ja Data School eivät ole vastuussa mahdollisista DEDA:n käytössä esiintyvistä virheistä.

VEDA DEDA on käytössä, tutkimme edelleen tapoja parantaa sitä. Tulon versioihin voidaan tehdä muutoksia palautusten perusteella. Jos et käytä DEDA:ta ja sinulla on ehdotuksia siitä, miten työkalua voidaan parantaa, ota yhteyttä yhteyttä ja kerro ajatuksiasi.

LOPPUPÄÄTELMÄT

- 1 Onko organisaation ja työpajan osallistujien arvojen toteutuminen turvattu riittävällä tasolla?
- 2 Mitkä ovat projektinne keskeisimmät eettiset haasteet?
- 3 Teittekö uusia tai yllättäviä havaintoja kysymyksiin vastatessanne?
- 4 Millä ehdoin projektin toteuttamisessa voidaan/ei voida edetä?
- 5 Käykää vielä läpi kaikki projektinne kannalta tarvittavat jatkotoimenpiteet ja nimitkää niille vastuutahot.

DATALÄHDE 2

Mitä tavalla olette varmistaneet datan laadun? Onko käytettävillä datalla "vunhentumispääviivänmääriä"?

Mistä käytännöllisiä data-aineisto on peräisin? Miten olette varmistaneet, että kerätyt data on projektille ihmisille projektissanne käytettävää algoritmin toiminnassa?

Kohteletteko algoritmin tuotoksia päätöksentekoa tukevina vai päätöksinä käyttäen?

Onko projektissanne joku, joka osaa selittää, miten kyseinen algoritmi toimii ja antaa laajalle yleisölle saavutettavan selityksen algoritmin toiminnasta?

Hyödynnätkö projektissa algoritmia? Jos ei, siirtykää kohtaan "Lähtödata".

ANONYMISSOINTI 3

Piisätkö dataa anonymisoida, pseudonymisoida tai jylsästää? Jos dataa anonymisoidaan, onko tarkistettu, ettei data ole jäljitettävissä?

Voivatko anonymisoinnin sijaan käyttää syntheettistä dataa? Jos dataa pseudonymisoidaan, kenellä on pääsy pseudonymisoinnin poistamiseen tarvittavaan salauksenantimeen?

Miten projektin tulokset aiotaan esittää? Miten dataa aiotaan visualisoida? Onko datan visualisointiin olemassa vaihtoehtoisia tapoja?

VISUALISOINTI 4

Onko datan visualisointiin olemassa vaihtoehtoisia tapoja? Kenellä on pääsy dataan?

PÄÄSVOIKEUDET 5

Miten dataan pääsyä valvotaan? Soveltuvatko dataprojektinne suodattimet (input) käytettäviksi jossain muussa kuin niiden alkuperäisessä käyttötilanteessa? Jos kyllä, millaisin edellytyksin?

TOISIOKÄYTTÖ JA AVOIN SAATAVUUS 6

Soveltuvatko dataprojektinne suodattimet (output) käytettäviksi jossain muussa kuin niiden alkuperäisessä käyttötilanteessa? Jos kyllä, millaisin edellytyksin?

VELVOLLISUUDET 7

Onko mahdollista, että projektissa kehitettävien menetelmien osapuolien kanssa? Jos kyllä, keitä mahdolliset muut osapuolet voivat olla?

VIESTINTÄ 8

Millainen on projektin viestintästrategia? Jos projektissa on mukana useita osapuolia, ovatko kaikki osapuolet yhtä mieltä tästä strategiasista?

Onko mahdollisten ongelmien - ja kriittikantien varalle viestintästrategia?

Kuka on vastuussa viestintästrategiasta?

AVOIMUUS JA YMMÄRETTÄVYYS 9

Onko mahdollista, että projekti voisi herättää julkista huolta tai paksumusta? Oaikkiearanne projektissa kansalaisille?

Onko kansalaisille mahdollista arvioida projektin tuotosten vaikutuksia? Onko kansalaisilla mahdollista arvioida projektin tuotosten vaikutuksia? Onko kansalaisilla mahdollista arvioida projektin tuotosten vaikutuksia? Onko kansalaisilla mahdollista arvioida projektin tuotosten vaikutuksia?

KYTTÄVYYS 10

Mitkä yksittäiset tiedot, jotka kerätään, säilytetään tai jaetaan ovat tärkeitä ja välttämättömiä projektinne? Onko tiedot julkaisukäytössä?

VINOUKAT 11

Millainen tunne sinulla on tästä projektista? Onko projektissa jotain, mikä huolestuttaa sinua?

TULEVAISUUSKENARIOT 12

Onko käyttämissänne konseptinimillä palautesilmukkaa, jota voi olla kiinteisiä seurauksia? Ovatko kaikki asiantuntijat viestiryhmät riittävän edustettuina datassa/projektissa? Ketkä mahdollisesti puuttuvat tai ovat aliedustettuja?

Onko olemassa riski sille, että projektinne osallistuisi tiettyjen ihmisten tai ihmisryhmien syrjintään?

Millainen tunne sinulla on tästä projektista? Onko projektissa jotain, mikä huolestuttaa sinua?

Oletteko suorittaneet tietosuoja koskevan vaikutusten arvioinnin (DPIA)?

Mitkä yksittäiset tiedot, jotka kerätään, säilytetään tai jaetaan ovat tärkeitä ja välttämättömiä projektinne?